

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ مشاغل و مکاسب حرام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: زعیم

تاریخ: ۱۳۹۶/۷/۱۸

اگر کار کسی در یک ارگان و سازمان گیر کرده باشد و با توجه به شرایط، امکان انجامش نزدیک به صفر باشد و یک نفر پیدا شود که با رابطه، این کار را انجام دهد و درخواست شیرینی داشته باشد، این شیرینی حلال است یا حرام؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۶/۷/۲۳

ستاندن «رشوه» حرام است و آن مال یا خدمتی است که صاحب اختیار یا نفوذی می‌ستاند تا حقی را باطل یا باطلی را حق گرداند یا حقی که بدون آن مکلف به رساندنش به اهلش است را در ازای آن به اهلش برساند؛ با توجه به اینکه چنین کاری ستم آشکار و سوء استفاده از اختیار یا نفوذ محسوب می‌شود و خداوند فرموده است: **﴿وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾**^۱؛ «و آیات من را به بهایی اندک نفروشید و هر کس بنا بر چیزی که خداوند نازل کرده است حکم نکند آنان همانا کافرانند» و فرموده است: **﴿وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾**^۲؛ «و عهد خداوند را به بهایی اندک نفروشید، بی گمان چیزی که نزد خداوند است برایتان بهتر است اگر بدانید» و با این وصف، پرداخت آن إعانت بر گناه و ستم محسوب می‌شود که جایز نیست؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾**^۳؛ «و به یکدیگر در گناه و ستم یاری نرسانید و از خداوند پروا کنید؛ چراکه عقاب خداوند شدید است»، بلکه صریحاً از پرداخت آن نهی کرده و فرموده است: **﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتَذَلُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾**^۴؛

۱. المائدة / ۴۴

۲. النحل / ۹۵

۳. المائدة / ۲

۴. البقرة / ۱۸۸

«و اموال یکدیگر را میانتان به باطل نخورید و آن را به سوی حاکمان نیندازید تا بخشی از اموال مردم را به گناه بخورید در حالی که خود می دانید». با این اوصاف، بی دلیل نیست که در روایات آمده رشوه دهنده و رشوه ستاننده ملعون است^۱، بل تأکید شده که رشوه ستاندن در قضاوت کفر است^۲، بل در حکمتی از منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی کفری افزون دانسته شده است؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ يَقُولُ: إِنَّمَا الْإِزْتِئَاءُ فِي الْحُكْمِ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ، لِأَنَّ الْكُفْرَ أَنْ يَحْكُمَ الرَّجُلُ بِغَيْرِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ، وَلَكِنَّهُ إِذَا اِزْتَشَى لِدَلِكْ فَقَدْ اِزْدَادَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا»^۳؛ «شنیدم منصور می فرماید: رشوه ستاندن در حکم، افزایشی در کفر است؛ زیرا کفر آن است که انسان به غیر چیزی که خداوند نازل کرده است حکم کند، ولی هرگاه برای آن رشوه ستاند، پس بر طغیان و کفر افزوده است!».

به همین دلیل، سترگی گناه آن تا به حدی است که یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ يَقُولُ: أَقُولُ لَكُمْ الْحَقُّ، لَوْ أَتَى الرَّجُلُ أُمَّهُ حَيَّرَ لَهُ مِنْ أَنْ يَزْتَشِيَ فِي الْحُكْمِ وَإِذَا اِزْتَشَى الْحَاكِمُ اضْطَرَبَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ»^۴؛ «شنیدم منصور می فرماید: به شما حق را می گویم: اگر مرد با مادر خویش زنا کند برایش بهتر از آن است که در قضاوت رشوه ستاند و چون قاضی رشوه ستاند، آسمان ها و زمین مضطرب می گردند!».

آری، اگر حفظ جان یا مال یا آبروی مظلومی، متوقف بر پرداخت رشوه به ظالم باشد، ظاهر این است که اشکالی ندارد و این قول مروی از برخی صحابه است^۵؛ چراکه حفظ جان یا مال یا آبروی مظلوم، گناه و ستم نیست تا پرداخت رشوه برای آن اعانت بر گناه و ستم باشد، بلکه نیکوکاری و پرهیزکاری محسوب می شود و با این وصف، پرداخت رشوه برای آن -هرگاه طریق دیگری وجود نداشته باشد- واجب است، هر چند گرفتن آن توسط ظالم جایز نیست و پرداخت رشوه به او از این حیث اعانت بر گناه و ستم محسوب می شود و با این وصف، پرداخت رشوه در این حال از موارد تزاحم یا دوران بین وجوب و حرمت است که مستلزم ترجیح اهمّ یا تخییر است و تردیدی نیست که حفظ جان یا مال یا آبروی مظلوم اهمّیت بیشتری دارد؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

۱. بنگرید به: مسند أحمد، ج ۲، ص ۱۹۰؛ سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۷۷۵؛ سنن أبي داود، ج ۲، ص ۱۶۰؛ سنن الترمذي، ج ۲، ص ۳۹۷.
 ۲. بنگرید به: الكافي للكليني، ج ۵، ص ۱۲۶ و ج ۷، ص ۴۰۹؛ المعجم الكبير للطبراني، ج ۹، ص ۲۲۶؛ من لا يحضره الفقيه لابن بابويه، ج ۳، ص ۱۷۲؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱۰، ص ۱۳۹؛ تهذيب الأحكام للطوسي، ج ۶، ص ۲۲۲.
 ۳. گفتار ۱۴۴، فقره ۲.
 ۴. گفتار ۱۴۴، فقره ۳.
 ۵. بنگرید به: مصنف عبد الرزاق، ج ۸، ص ۱۴۹؛ السنن الكبرى للبيهقي، ج ۱۰، ص ۱۳۹.

«سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ الْهَاشِمِيَّ الْخُرَّاسَانِيَّ يَقُولُ: الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي وَالرَّائِشُ بَيْنَهُمَا مَلْعُونُونَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى بْنِ مَرْيَمَ! قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، إِنَّ هَذِهِ دَوْلَةٌ جَوْرٍ وَإِنَّ الرَّجُلَ مِمَّا لَا يُعْطَى حَقَّهُ حَتَّى يَرْشُو، قَالَ: لَوْ لَا أَنْتُمْ ظَلَمْتُمْ مَا سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ الظَّالِمِينَ، فَعَيَّرُوا مَا اسْتَطَعْتُمْ، وَإِذَا أَحْيَطَ بِكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تُعْطُونَ مِنْ أَمْوَالِكُمْ تَأْخُذُونَ بِهِ الْحَقَّ وَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ حَقِّهِ تَمَرَةً فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ!»؛ «شنیدم منصور هاشمی خراسانی می فرماید: رشوه دهنده و رشوه گیرنده و رشوه رساننده میان آن دو لعنت شدگان بر زبان داوود و عیسی بن مریم هستند! گفتم: فدایت شوم، این حکومت ظلم است و کسی از ما حقیقت داده نمی شود تا آن گاه که رشوه دهد، فرمود: اگر نه این بود که شما ظلم کردید خداوند ظالمان را بر شما مسلط نمی کرد، پس تا جایی که می توانید (این وضع را) تغییر دهید و هرگاه به شما احاطه شد (یعنی از هر جهت در تنگنا قرار گرفتید و راه گریزی نماند) گناهی بر شما در چیزی از اموالتان که می پردازید تا با آن حق (خود) را بگیرید نیست و هر کس فراتر از حق خود دانه‌ی خرمایی بجوید، باید جای خود را در آتش مهیا کند».

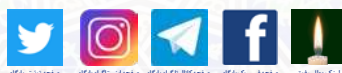
پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی
 مجلس خبرگان رهبری

۱. گفتار ۱۴۴، فقره‌ی ۱

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.